A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (kilencedik tanács)

2025. június 5.*

„Előzetes döntéshozatal – Fogyasztóvédelem – 93/13/EGK irányelv – A fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételek – 3., 5., 7. cikk és a melléklet 1. pontjának e) alpontja – Határozott idejű villamosenergia-ellátási szerződés – A fizetés elmulasztása esetén kötbért előíró feltétel – A kötbér összegének arányossága – A feltételek világos és érthető jellege – (EU) 2019/944 irányelv – Alkalmazhatatlanság”

A C-749/23. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet az Okresní soud v Teplicích (teplicei járásbíróság, Cseh Köztársaság) a Bírósághoz 2023. november 20-án érkezett, 2023. szeptember 14-i határozatával terjesztett elő

az **innogy Energie s.r.o**.

és

QS

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (kilencedik tanács),

tagjai: N. Jääskinen tanácselnök (előadó), A. Arabadjiev és R. Frendo bírák,

főtanácsnok: J. Kokott,

hivatalvezető: A. Calot Escobar,

tekintettel az írásbeli szakaszra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– az innogy Energie s.r.o. képviseletében P. Dub advokát,

– a finn kormány képviseletében H. Leppo, meghatalmazotti minőségben,

– az Európai Bizottság képviseletében P. Kienapfel és P. Ondrůšek, meghatalmazotti minőségben,

* Az eljárás nyelve: cseh.

tekintettel a főtanácsnok meghallgatását követően hozott határozatra, miszerint az ügy elbírálására a főtanácsnok indítványa nélkül kerül sor,

meghozta a következő

Ítéletet

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem egyrészt a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv (HL 1993. L 95., 29. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 2. kötet, 288. o.) 3., 5. és 7. cikkének, valamint ezen irányelv melléklete 1. pontja e) alpontjának, másrészt pedig a villamos energia belső piacára vonatkozó közös szabályokról és a 2012/27/EU irányelv módosításáról szóló, 2019. június 5-i (EU) 2019/944 európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2019. L 158., 125. o.; helyesbítés: HL 2021. L 373., 96. o.) 12. cikke (3) bekezdésének az értelmezésére vonatkozik.

2 E kérelmet az innogy Energie s.r.o. energiaszolgáltató társaság és QS fogyasztó között e társaságnak a fogyasztóval kötött villamosenergia-ellátási szerződés egyik feltétele alapján kötbér megfizetése iránti kérelme tárgyában folyamatban lévő jogvita keretében terjesztették elő.

Jogi háttér

Az uniós jog

A 93/13 irányelv

3 A 93/13 irányelv 3. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) Egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltétel abban az esetben tekintendő tisztességtelen feltételnek, ha a jóhiszeműség követelményével ellentétben a felek szerződésből eredő jogaiban és kötelezettségeiben jelentős egyenlőtlenséget idéz elő a fogyasztó kárára.

(2) Egy szerződési feltétel minden olyan esetben egyedileg meg nem tárgyalt feltételnek tekintendő, ha azt már előzetesen megfogalmazták, és ezért a fogyasztó nem tudta annak tartalmát befolyásolni, különösen az előzetesen kidolgozott szabványszerződések esetében.

Az a tény, hogy egy feltétel bizonyos elemeit vagy egy kiragadott feltételt egyedileg megtárgyaltak, nem zárja ki ennek a cikknek az alkalmazhatóságát a szerződés többi részére, ha a szerződés átfogó megítélése arra enged következtetni, hogy a szerződés mégiscsak egy előre kidolgozott szabványszerződés.

Olyan esetekben, amikor egy eladó vagy szolgáltató arra hivatkozik, hogy egy szabványfeltételt egyedileg megtárgyaltak, ennek bizonyítása az eladót vagy szolgáltatót terheli.

(3) A melléklet tartalmazza azoknak a feltételeknek a jelzésszerű és nem teljes felsorolását, amelyek tisztességtelennek tekinthetők.”

4 Ezen irányelv 4. cikke az (1) bekezdésében a következőket mondja ki:

„A 7. cikk sérelme nélkül, egy szerződési feltétel tisztességtelen jellegét azon áruk vagy szolgáltatások természetének a figyelembevételével kell megítélni, amelyekre vonatkozóan a szerződést kötötték, és hivatkozással a szerződés megkötésének időpontjában az akkor fennálló összes körülményre, amely a szerződés megkötését kísérte, valamint a szerződés minden egyéb feltételére vagy egy olyan másik szerződés feltételeire, amelytől e szerződés függ.”

5 Az említett irányelv 5. cikke értelmében:

„Olyan szerződések esetében, amelyekben a fogyasztónak ajánlott valamennyi feltétel vagy a feltételek némelyike írásban szerepel, ezeknek a feltételeknek világosnak és érthetőnek kell lenniük. Ha egy feltétel értelme kétséges, akkor a fogyasztó számára legkedvezőbb értelmezés az irányadó. […]”

6 Ugyanezen irányelv 7. cikke az (1) bekezdésében a következőket írja elő:

„A tagállamok a fogyasztók és a szakmai versenytársak érdekében gondoskodnak arról, hogy megfelelő és hatékony eszközök álljanak rendelkezésre ahhoz, hogy megszüntessék az eladók vagy szolgáltatók fogyasztókkal kötött szerződéseiben a tisztességtelen feltételek alkalmazását.”

7 A 93/13 irányelv mellékletének címe „A 3. cikk (3) bekezdésében említett feltételek”. E melléklet 1. pontja e) alpontjának szövege a következő:

„Azok a feltételek, amelyek tárgya vagy hatása az, hogy:

[…]

e) a kötelezettségét nem teljesítő fogyasztótól aránytalanul magas összeg megfizetését követelik meg kártérítés címén.”

A 2019/944 irányelv

8 A 2019/944 irányelvnek „Az ellátóváltás joga és a váltással kapcsolatos díjakra vonatkozó szabályok” című 12. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) Az ellátóváltást vagy az aggregálásban részt vevő piaci szereplőváltást a lehető legrövidebb időn belül el kell végezni. A tagállamok biztosítják, hogy az a felhasználó, aki ellátót vagy aggregálásban részt vevő piaci szereplőt kíván váltani, a szerződéses feltételek tiszteletben tartásával e váltásra a kérelem időpontjától legfeljebb három héten belül jogosult legyen. Legkésőbb 2026-ig az ellátók váltásának technikai folyamata 24 óránál többet nem vehet igénybe, és bármely munkanapon kivitelezhetőnek kell lennie.

(2) A tagállamok biztosítják, hogy legalább a lakossági fogyasztókat és a kisvállalkozásokat semmilyen ellátóváltással kapcsolatos díj ne terhelje.

(3) A (2) bekezdéstől eltérve a tagállamok engedélyezhetik, hogy az ellátók vagy az aggregálásban részt vevő piaci szereplők szerződésfelmondási díjat szabjanak ki a felhasználókra, amennyiben ezek a felhasználók a határozott idejű, rögzített áras villamosenergia-ellátási szerződést annak lejárta előtt önként felmondják, feltéve, hogy ez a díj szerepel a felhasználó által önként kötött szerződésben, és a szerződéskötést megelőzően egyértelműen tájékoztatták a felhasználót erről a

díjról. Az ilyen díjaknak arányosaknak kell lenniük, és nem haladhatják meg az ellátó vagy az aggregálásban részt vevő piaci szereplő számára a szerződés felhasználó általi felmondása által okozott közvetlen gazdasági veszteség mértékét, ideértve a felhasználó számára a szerződés részeként már biztosított kapcsolt beruházások vagy szolgáltatások költségeit is. A közvetlen gazdasági veszteséghez kapcsolódó bizonyítási teher az ellátóra agy az aggregálásban részt vevő piaci szereplőre hárul, és a szerződésfelmondási díj engedélyezhetőségét a szabályozó hatóság vagy más illetékes nemzeti hatóság kíséri figyelemmel.”

9 A 2019/944 irányelv „Átültetés” című 71. cikke az (1) bekezdésében a következőket írja elő:

„A tagállamok hatályba léptetik azokat a törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezéseket, amelyek szükségesek ahhoz, hogy […] a 11–24. cikknek […] 2020. december 31-ig megfeleljenek. […]”

A cseh jog

A polgári törvénykönyvről szóló 89/2012. sz. törvény

10 A zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (a polgári törvénykönyvről szóló 89/2012. sz. törvény) 1811. §-a az (1) bekezdésében a következőképpen rendelkezik:

„Az eladó vagy szolgáltató köteles a fogyasztó részére minden információt egyértelműen és érthető módon, a szerződéskötés nyelvén rendelkezésre bocsátani.”

11 E törvény 2048. §-a az (1) bekezdésében a következőképpen rendelkezik:

„Ha a szerződő felek a szerződéses kötelezettségek megszegése esetére meghatározott összegű kötbérben vagy kötbér összegének meghatározási módjában állapodtak meg, a hitelező követelheti a kötbért, függetlenül attól, hogy a vállalt kötelezettség megszegése miatt érte-e kár. A kötbér nem pénzbeli formában is kiköthető.”

Az energiáról szóló 458/2000. sz. törvény

12 A zákon č. 458/2000 Sb., Energetický zákon (az energiáról szóló 458/2000. sz. törvény) 28. §-a az (1) bekezdésének e) pontjában és a (2) bekezdésének l) pontjában a következőket írja elő:

„(1) A felhasználó az alábbiakra jogosult:

[…]

e) a villamosenergia-szolgáltatóját díjmentesen kiválasztani és megváltoztatni anélkül, hogy ennek költségeit viselnie kellene;

[…]

(2) A felhasználó köteles:

[…]

l) a szolgáltatóválasztás (1) bekezdés e) pontja szerinti jogának gyakorlása esetén a felmondás megállapodás szerinti időtartamát betartani, ha határozatlan idejű szerződés megkötésére került sor.”

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

13 2020. január 24-én QS és az innogy Energie határozott időre szóló, háztartási szükségletek fedezésére szolgáló villamosenergia-ellátási szerződést kötött, amely a szerződés teljes időtartamára a határozatlan időre szóló villamosenergia-ellátási szerződéseknél alkalmazott árnál alacsonyabb garantált villamosenergia-árat írt elő.

14 Ez az előre megfogalmazott, két oldalból álló, elektronikus formában készült szabványszerződés havi 1200 cseh korona (CZK) (hozzávetőleg 48 euró) részletfizetést írt elő a várható évi 1,8 MWh fogyasztásért. A szerződés első oldalán „A szerződés megkötése és időtartama” című részben szerepelt az, hogy a szerződés az „[a]lapidőtartamnak” megfelelő 30 hónapos határozott időtartamra jött létre, és ezen időtartam alatt a lejárat előtt nem mondható fel.

15 Ezenkívül e szerződés az első oldalon szereplő „Egyéb feltételek” című részében úgy rendelkezett, hogy a felhasználó köteles indokolatlan késedelem nélkül segítséget nyújtani az innogy Energie részére a szerződés végrehajtásában, és különösen nem tanúsíthat olyan jogi vagy egyéb magatartást, amely akadályozza az ilyen kötelezettség teljesítését, kivéve azokat, amelyekre a törvény szerint jogosult. E kötelezettség megsértése esetén az említett szerződés tartalmazott egy olyan feltételt, amely szerint a felhasználó köteles 3000 CZK (hozzávetőleg 120 euró) összegű kötbért fizetni az innogy Energie részére. Ugyanígy többek között a villamos energia árának megfizetésére vonatkozó kötelezettség ismételt megsértése esetén a felhasználótól olyan kötbért lehetett követelni, amely magában foglalta a szerződés szerinti villamos energia átvételének elmulasztása miatt az innogy Energie által elszenvedett kár esetleges megtérítését. E kötbér 400 CZK (hozzávetőleg 16 euró) összegnek felelt meg a szerződés felmondásának vagy a villamosenergia-ellátás felfüggesztésének napját követő minden naptári hónapra, a szerződés időtartamának lejártáig.

16 A QS és az innogy Energie között létrejött szerződést e társaság alkalmazottai elektronikus úton töltötték ki. QS-nek lehetősége volt arra, hogy a szerződést egy számítógép képernyőjén megjelenítse, mielőtt azt egy digitális táblagép segítségével aláírta. Az aláírt végleges szerződést e-mailben megküldték a felhasználónak, aki a tárgyalás bármely szakaszában kérhette annak papíralapú változatát.

17 2020. július 21-i levelében az innogy Energie felhívta QS-t, hogy 2020 júniusára és júliusára fizesse meg az 1200 CZK (hozzávetőleg 48 euró) összegű előleget. Mivel QS nem teljesítette megfelelően a villamos energia árának megfizetésére vonatkozó kötelezettségét, e társaság 2020. szeptember 11-én az alkalmazandó nemzeti jognak megfelelően megszüntette QS részére a villamosenergia-ellátást, majd 2020. szeptember 13-i levelében QS-től kötbér címén 8800 CZK (hozzávetőleg 360 euró), azaz az eredetileg tervezett szerződés lejártáig fennmaradó 22 hónap mindegyike után 400 CZK (hozzávetőleg 16 euró) összeg legkésőbb 2020. szeptember 23-ig történő megfizetését követelte. QS 2190,34 CZK (hozzávetőleg 90 euró) összegű részleges fizetést teljesített. 2020. szeptember 23-i levelében az innogy Energie azzal az indokkal szüntette meg az ez utóbbival kötött szerződést, hogy az ismételt felszólítások ellenére nem fizette meg az e szerződés

alapján járó összegeket. E társaság záróelszámolást is készített, amely a 2020. február 4. és 2020. szeptember 11. közötti időszakra vonatkozóan 316,36 CZK (hozzávetőleg 12 euró) összegű túlfizetést állapított meg.

18 Ebben az összefüggésben az innogy Energie keresetet indított az Okresní soud v Teplicích (teplicei járásbíróság, Cseh Köztársaság), a kérdést előterjesztő bíróság előtt annak érdekében, hogy kötelezzék QS-t az e kötbért előíró feltétel alapján 6609,66 CZK (hozzávetőleg 270 euró) összeg, vagyis az említett kötbér címén fennmaradó összeg megfizetésére.

19 A kérdést előterjesztő bíróság mindenekelőtt emlékeztet arra, hogy a tisztességtelen feltételekre vonatkozó, 2014. január 1-je előtt hatályos nemzeti szabályozás alapján az Ústavní soud (alkotmánybíróság, Cseh Köztársaság) megállapította, hogy ahhoz, hogy a kötbért megállapító feltétel ne minősüljön tisztességtelennek, magának a fogyasztóval kötött szerződés szövegének részét kell képeznie, kellően olvashatónak, világosnak és logikusan felépítettnek kell lennie ahhoz, hogy azt az átlagos fogyasztó megérthesse, megfelelő betűmérettel kell rendelkeznie, és nem szerepelhet e szerződés olyan részében, amely azt a benyomást keltheti a fogyasztóban, hogy járulékos feltételről van szó.

20 Ezt követően megállapítja, hogy az innogy Energie a kötbér szerződésbe foglalásának olyan módját alkalmazta, amely alapján felvetődött a kérdés, hogy teljesülnek-e a 93/13 irányelv 5. cikkében előírt átláthatósági követelmények. E bíróság különösen arra hivatkozik, hogy az alapügyben szóban forgó feltétel a szerződés első oldalán az „Egyéb feltételek” című szakaszban, vagyis a szerződés azon részében található, amely az e szerződés második oldalán szereplő feltételekkel ellentétben nem tartalmaz egyetlen egyedileg megtárgyalt feltételt sem. A kérdést előterjesztő bíróságnak kétségei vannak azzal kapcsolatban, hogy e feltétel összeegyeztethető-e az uniós fogyasztóvédelmi szabályokkal, mivel az egy szabványszerződésnek a kitöltést nem igénylő oldalán szerepel, így az a felhasználó számára kevésbé látható.

21 E bíróság megjegyzi, hogy abban az esetben, ha a szerződést azért szüntetik meg, mert a felhasználó nem teljesítette pénzügyi kötelezettségeit, az innogy Energie havi 400 CZK (hozzávetőleg 16 euró) összegű kötbért alkalmaz minden olyan hónapra, amikor nem került sor a határozott időre szóló szerződésben előírt előleg megfizetésére, anélkül hogy e társaság köteles lenne bizonyítani az elszenvedett tényleges közvetlen gazdasági veszteség összegét. Ezzel szemben, ha a szerződést a fogyasztó a kötelezettségvállalásának időtartama alatt ellátóváltás miatt mondja fel, az ellátó a szerződésben megállapított kötbér szerinti, az elszenvedett gazdasági veszteségnek megfelelő kártérítésre jogosult, amely veszteséget a szolgáltatónak kell bizonyítania.

22 A kérdést előterjesztő bíróság végül hangsúlyozza, hogy az alapügyben nem áll fenn hátralék az energiaellátásért fizetendő ár tekintetében, hanem éppen ellenkezőleg, az innogy Energie felé túlfizetés áll fenn, jóllehet QS nem fizetett meg legalább két, havi 1200 CZK (hozzávetőleg 48 euró) összegű előleget.

23 E körülmények között az Okresní soud v Teplicích (teplicei járásbíróság) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

„1) Ellentétes-e a [93/13 irányelv] lényeges tartalmával és céljával ezen irányelvnek az [említett] irányelv melléklete 1. pontjának e) alpontjával és ezen irányelvnek a feltételek írásban, világos és érthető módon történő megfogalmazására vonatkozó 5. cikkével összefüggésben értelmezett 3. cikkének, valamint a 7. cikkben említett tényleges érvényesülés elvének olyan

értelmezése, hogy a kötbért – amelyet a szabványszerződés 1/2. oldalán (a szerződés első oldalán) az »Egyéb rendelkezések« rész tartalmaz, noha (a fogyasztói szerződések területén szokásos gyakorlattól eltérően) ezen az »első« oldalon nem szerepel a szerződő felek neve, és ott kézírással semmi nem kerül kitöltésre, a kötbért pedig a csekély jelentőségűnek tűnő »Egyéb rendelkezések« részbe illesztik be – a fogyasztó és a szolgáltató között létrejött írásbeli szerződés lényeges részének tekintsék, mivel a fogyasztótól elvárható, hogy a szerződésnek ezt az oldalát megfelelően megismerje, ha a szerződés második oldala (2/2), amely ténylegesen kitöltésre és aláírásra kerül, elegendő információt tartalmaz azzal kapcsolatban, hogy ez a szerződés második oldala, éppen azért, mert azon a 2/2 megjelölés szerepel?

2) Ellentétes-e a [93/13 irányelv] lényeges tartalmával és céljával ezen irányelv melléklete 1. pontjának e) alpontjával összefüggésben értelmezett 3. cikkének és/vagy a [2019/944 irányelv] 12. cikke (3) bekezdésének olyan értelmezése, hogy amennyiben a szolgáltató a fogyasztó kötelezettségeinek nemteljesítése miatt megszünteti a határozott idejű, rögzített áras villamosenergia-ellátási szerződést, nincs jelentősége a szolgáltató és a fogyasztó közötti szerződés idő előtti megszüntetése miatt a szolgáltatót ténylegesen ért közvetlen vagyoni hátrány összegének?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

A második kérdés elfogadhatóságáról

24 Második kérdésével az előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 93/13 irányelv 3. cikkét az ezen irányelv melléklete 1. pontjának e) alpontjával „és/vagy” a 2019/944 irányelv 12. cikkének (3) bekezdésével összefüggésben úgy kell-e értelmezni, hogy a rögzített áron kötött és határozott idejű villamosenergia-ellátási szerződésnek az ellátó általi, a fogyasztó szerződéses kötelezettségeinek elmulasztása miatti, lejárat előtti felmondása és ezen ellátó által e felmondás következtében elszenvedett közvetlen gazdasági veszteséget fedező kötbér alkalmazása esetén az ellátó köteles bizonyítani e veszteség ténylegességét.

25 Az innogy Energie kétségeit fejezi ki az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdés elfogadhatóságát illetően, amennyiben az a 2019/944 irányelv 12. cikkének (3) bekezdésére hivatkozik, mivel e rendelkezést az alapügyben szóban forgó szerződés megkötésének és felmondásának időpontjában még nem ültették át teljes mértékben a cseh jogba, következésképpen az a jelen ügyben irreleváns.

26 Emlékeztetni kell arra, hogy valamely új jogszabály azon jogi aktusnak a hatálybalépésétől alkalmazandó, amely e jogszabályt tartalmazza, és bár az nem vonatkozik a korábbi törvény hatálya alatt keletkezett és véglegesen megszerzett jogi helyzetekre, azt alkalmazni kell az ilyen helyzetek jövőbeli hatásaira, valamint az új jogi helyzetekre. Ez csak abban az esetben van másképpen – a jogi aktusok visszaható hatályának a tilalmára vonatkozó elv sérelme nélkül –, ha az új szabályhoz olyan különleges rendelkezések kapcsolódnak, amelyek a szabály időbeli alkalmazásának feltételeit külön meghatározzák (2023. július 13-i Banco Santander [Hivatalos mutatóra való hivatkozás] ítélet, C-265/22, EU:C:2023:578, 37. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

27 Ami közelebbről az irányelveket illeti, főszabály szerint csak az irányelv átültetési határidejének lejárta után keletkezett jogviszonyokat lehet *ratione temporis* ez utóbbi hatálya alá vonni (2023. július 13-i Banco Santander [Hivatalos mutatóra való hivatkozás] ítélet, C-265/22, EU:C:2023:578, 38. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

28 A 2019/944 irányelv 71. cikke értelmében a tagállamoknak 2020. december 31-ig el kellett fogadniuk és ki kellett hirdetniük azokat a rendelkezéseket, amelyek szükségesek ahhoz, hogy megfeleljenek többek között ezen irányelv 12. cikkének. A Bíróság rendelkezésére álló iratokból kitűnik, hogy az említett irányelvet átültető cseh szabályozás, vagyis az energiáról szóló 458/2000. sz. törvény módosított változata 2022. január 1-jén lépett hatályba. Márpedig ezen iratokból az is kitűnik, hogy az alapügyben szóban forgó villamosenergia-ellátási szerződést 2020. január 24-én kötötték, és azt az innogy Energie 2020. szeptember 23-án, tíz nappal a kötbér megfizetése iránti kérelmét követően, vagyis a 2019/944 irányelv 12. cikkének átültetésére előírt határidő lejárta előtt felmondta.

29 Ebből következik, hogy a 2019/944 irányelv nem volt alkalmazandó az alapügyben szóban forgó szerződésnek sem a megkötése, sem a felmondása időpontjában.

30 A fenti megfontolásokra tekintettel a 2019/944 irányelv 12. cikke (3) bekezdésének értelmezése nincs összefüggésben az alapeljárás kimenetelével, így az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdés elfogadhatatlan, amennyiben az e rendelkezés értelmezésére vonatkozik.

Az ügy érdeméről

31 Előzetes döntéshozatalra előterjesztett két kérdésével, amelyeket célszerű együttesen vizsgálni, az előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy először is a 93/13 irányelv 3. cikkének (1) bekezdését és 5. cikkét az ezen irányelv melléklete 1. pontjának e) alpontjával és 7. cikkével összefüggésben úgy kell-e értelmezni, hogy tisztességtelennek minősülhet a határozott idejű, rögzített áron kötött villamosenergia-ellátási szerződés azon feltétele, amely lehetővé teszi a szerződést a fogyasztó általi fizetés elmulasztása miatt lejárat előtt felmondó ellátó számára, hogy automatikusan átalánykötbért szabjon ki a fogyasztóval szemben, függetlenül az ezen ellátó által ténylegesen elszenvedett közvetlen gazdasági veszteségtől, másodszor pedig, hogy e feltétel a szerkezete és az e szerződésben való elhelyezkedése, valamint a szerződés elektronikus úton történő megkötésének körülményei miatt megfelel-e a 93/13 irányelv 5. cikkében előírt átláthatósági követelményeknek.

32 Először is rá kell mutatni, hogy a 93/13 irányelv 3. cikkének (1) bekezdése értelmében egy egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltétel abban az esetben tekintendő tisztességtelennek, ha a jóhiszeműség követelményével ellentétben a felek szerződésből eredő jogaiban és kötelezettségeiben jelentős egyenlőtlenséget idéz elő a fogyasztó kárára.

33 Amint azt a 93/13 irányelv 3. cikkének (3) bekezdése kimondja, ezen irányelv melléklete tartalmazza azoknak a feltételeknek a jelzésszerű és nem teljes felsorolását, amelyek tisztességtelennek tekinthetők. Az e mellékletben felsorolt feltételek között szerepelnek – amint az e melléklet 1. pontjának e) alpontjából kitűnik – többek között azon feltételek, amelyek tárgya vagy hatása az, hogy „a kötelezettségét nem teljesítő fogyasztótól aránytalanul magas összeg megfizetését követelik meg kártérítés címén”.

34 Noha az említett melléklet nem olyan jellegű, hogy automatikusan és önmagában állapítja meg valamely vitatott kikötés tisztességtelen jellegét, mindazonáltal olyan alapvető elemnek minősül, amelyre a hatáskörrel rendelkező bíróság e kikötés tisztességtelenségére vonatkozó értékelését alapíthatja (2012. április 26-i Invitel ítélet, C-472/10, EU:C:2012:242, 26. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

35 Ebből következik, hogy a nemzeti bíróság feladata valamely szerződési feltételnek a 93/13 irányelv 3. cikkének (1) bekezdése értelmében vett tisztességtelen jellegének értékelése. Ezen értékelés során e bíróságnak az eljárás valamennyi körülményére tekintettel meg kell vizsgálnia először a jóhiszeműség követelményének az esetleges megsértését, és másodszor az ezen utóbbi rendelkezés értelmében vett, a fogyasztó kárára kialakult jelentős egyenlőtlenség esetleges fennállását (lásd ebben az értelemben: 2019. október 3-i Kiss és CIB Bank ítélet, C-621/17, EU:C:2019:820, 49. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

36 A kérdést előterjesztő bíróságnak tehát meg kell vizsgálnia, hogy az alapügyben szóban forgó feltétel egyrészt megfelel-e a jóhiszeműség előírt követelményének, másrészt pedig, hogy fennáll-e jelentős egyenlőtlenség a fogyasztó kárára, és pontosabban, hogy az e feltételben előírt átalány-kártérítés aránytalanul magas-e a 93/13 irányelv melléklete 1. pontjának e) alpontja értelmében.

37 Azzal kapcsolatban, hogy milyen körülmények között jön létre az ilyen egyenlőtlenség „a jóhiszeműség követelményével ellentétben”, emlékeztetni kell arra, hogy a 93/13 irányelv tizenhatodik preambulumbekezdésére tekintettel a nemzeti bíróságnak e célból meg kell vizsgálnia, hogy az eladó vagy szolgáltató a fogyasztóval szembeni tisztességes és méltányos eljárása esetén észszerűen elvárhatta-e, hogy az utóbbi az egyedi tárgyalást követően elfogadja az érintett feltételt (2017. január 26-i Banco Primus ítélet, C-421/14, EU:C:2017:60, 60. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

38 E vizsgálat keretében a Bíróság ítélkezési gyakorlatából kitűnik, hogy többek között a nemzeti jognak a felek ez irányú megállapodása hiányában alkalmazandó szabályait kell figyelembe venni, így a nemzeti bíróságnak összehasonlító vizsgálat keretében kell értékelnie, hogy adott esetben a szerződés mennyiben hozza a hatályos nemzeti jogban szabályozottnál kedvezőtlenebb jogi helyzetbe a fogyasztót (lásd ebben az értelemben: 2017. január 26-i Banco Primus ítélet, C-421/14, EU:C:2017:60, 59. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

39 A kérdést előterjesztő bíróságnak azt is meg kell vizsgálnia, hogy az alapügyben szóban forgó kötbér összege alkalmas-e az általa követett célok megvalósításának biztosítására, és nem haladja-e meg az azok eléréséhez szükséges mértéket (lásd ebben az értelemben: 2013. március 14-i Aziz ítélet, C-415/11, EU:C:2013:164, 74. pont).

40 Emlékeztetni kell arra, hogy a 93/13 irányelv 4. cikkének (1) bekezdése pontosítja, hogy egy szerződési feltétel tisztességtelen jellegét azon áruk vagy szolgáltatások természetének a figyelembevételével kell megítélni, amelyekre vonatkozóan a szerződést kötötték, és hivatkozással a szerződés megkötésének időpontjában az akkor fennálló összes körülményre, amely a szerződés megkötését kísérte, valamint a szerződés minden egyéb feltételére vagy egy olyan másik szerződés feltételeire, amelytől e szerződés függ.

41 A Bíróság megállapította, hogy lehetővé kell tenni, hogy a 93/13 irányelv melléklete 1. pontjának e) alpontjával összefüggésben értelmezett 3. cikkének (3) bekezdése alapján tisztességtelennek nyilvánítsák azokat a szerződési feltételeket, amelyek automatikus, és a fogyasztó esetleges kötelezettségszegésének jellegéhez képest aránytalan szankciókat állapítanak meg (lásd ebben az értelemben: 2019. október 24-i Topaz végzés, C-211/17, EU:C:2019:906, 59. pont).

42 Márpedig az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy azért szabták ki QS-szel szemben a 400 CZK (hozzávetőleg 16 euró) összegű kötbért a villamosenergia-ellátás megszűnését követő minden egyes hónapra és az eredetileg 30 hónapos szerződés teljes hátralévő időtartamára, mert nem fizette meg a két, egyenként 1200 CZK (hozzávetőleg 48 euró) összegű havi előleget. E kötbér tehát a 93/13 irányelv melléklete 1. pontjának e) alpontja és a Bíróságnak a jelen ítélet 41. pontjában említett ítélkezési gyakorlata értelmében vett automatikus és „aránytalanul magas” szankciónak minősülhet, aminek meghatározása a kérdést előterjesztő bíróság feladata.

43 E bíróságnak e vizsgálat során azt is vizsgálnia kell, hogy az említett kötbér összege – a jelen ítélet 39. pontjában hivatkozott ítélkezési gyakorlat értelmében – alkalmas-e az általa követett célok megvalósításának biztosítására, és nem haladja-e meg az azok eléréséhez szükséges mértéket. Különösen meg kell jegyezni egyrészt, hogy az alapügyben szóban forgó kötbér a háztartási szükségletek fedezésére szolgáló, határozott időre szóló villamosenergia-ellátási szerződésbe illesztett olyan szerződési feltételből ered, amely a szerződés teljes időtartama alatt garantált villamosenergia-árat ír elő, és amely alacsonyabb, mint a határozatlan időre szóló villamosenergia-ellátási szerződések keretében alkalmazott ár. E feltételnek a jelek szerint az a célja, hogy orvosolja az ellátónak abból eredő esetleges kárát, hogy elmarad a felhasználóval kötött szerződés szerinti azon villamos energia átvétele, amelyet az ellátó a határozott idejű szerződések keretében a szerződés megállapított teljes időtartamára a felhasználó részére a nagykereskedelmi piacokon előre megvásárolt. Másrészt a kérdést előterjesztő bíróságnak figyelembe kell vennie azt a tényt, hogy az ellátó által készített záróelszámolás túlfizetést tartalmaz, még akkor is, ha QS nem fizetett meg két havi előleget.

44 Másodszor, ami a 93/13 irányelv 5. cikkében szereplő átláthatósági követelményt illeti, amely előírja, hogy az írásbeli szerződési feltételeket „mindig” világosan és érthetően kell megfogalmazni, emlékeztetni kell arra, hogy e követelmény egyike azon elemeknek, amelyeket e feltétel tisztességtelen jellegének értékelése során figyelembe kell venni. Mindazonáltal ezen irányelv 4. cikkének (2) bekezdéséből az következik, hogy az a körülmény, hogy valamely feltételt nem világos és érthető módon fogalmaztak meg, önmagában nem kölcsönözhet annak tisztességtelen jelleget (lásd ebben az értelemben: 2023. július 13-i Banco Santander [Hivatalos mutatóra való hivatkozás] ítélet, C-265/22, EU:C:2023:578, 66. pont).

45 Az említett követelmény nem korlátozható kizárólag e feltételek alaki és nyelvtani szempontból érthető jellegére. Mivel ugyanis az ezen irányelv által létrehozott védelmi rendszer azon az elven alapul, hogy a fogyasztó az eladóhoz vagy szolgáltatóhoz képest hátrányos helyzetben van többek között az információs szintje tekintetében, a szerződési feltételek világos és érthető megfogalmazásának, és következésképpen az átláthatóságnak az említett irányelvben előírt követelményét kiterjesztően kell értelmezni (2023. március 16-i Caixabank [Hitelszerződés-kötési díj] ítélet, C-565/21, EU:C:2023:212, 30. pont).

46 Ezért a szerződési feltétel világos és érthető megfogalmazására vonatkozó követelményt úgy kell érteni, hogy az azt is előírja, hogy a szerződés átláthatóan tüntesse fel azon mechanizmus konkrét működését is, amelyre az érintett feltétel utal, valamint adott esetben az e mechanizmus és a többi

feltételben előírt mechanizmus közötti viszonyt, oly módon, hogy e fogyasztó pontos és érthető szempontok alapján értékelhesse a számára ebből eredő gazdasági következményeket (2017. szeptember 20-i Andriciuc és társai ítélet, C-186/16, EU:C:2017:703, 45. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

47 Ezt a kérdést a kérdést előterjesztő bíróságnak kell megvizsgálnia tekintettel az összes releváns ténybeli elemre, amelyek között szerepel a szóban forgó szerződés megkötése során a szolgáltató által közzétett reklám és tájékoztatás (lásd ebben az értelemben: 2017. szeptember 20-i Andriciuc és társai ítélet, C-186/16, EU:C:2017:703, 46. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

48 Közelebbről, a fogyasztó számára alapvető jelentőséggel bír az, hogy a szerződéskötést megelőzően a szerződési feltételeket és a szerződéskötés következményeit megismerhesse, mivel pontosan ezek ismerete alapján dönti el a fogyasztó, hogy az eladó vagy szolgáltató által előzetesen meghatározott feltételeknek elkötelezi-e magát (2017. szeptember 20-i Andriciuc és társai ítélet, C-186/16, EU:C:2017:703, 48. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

49 Annak meghatározásához, hogy valamely szerződési feltétel világos és érthető-e, figyelembe kell venni a szokásosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő, átlagos fogyasztótól egy ilyen feltétel tekintetében elvárható figyelem szintjét is (2023. március 16-i Caixabank [Hitelszerződés-kötési díj] ítélet, C-565/21, EU:C:2023:212, 44. pont).

50 Megjegyzendő továbbá, hogy az alapügyben szóban forgóhoz hasonló szerződési feltétel elhelyezkedése és szerkezete lehetővé teszi annak megállapítását, hogy e feltétel a szerződés fontos elemének minősül-e, mivel lehetővé teszi a fogyasztó számára, hogy felmérje az e feltételből számára eredő gazdasági következményeket (lásd ebben az értelemben: 2023. március 16-i Caixabank [Hitelszerződés-kötési díj] ítélet, C-565/21, EU:C:2023:212, 46. pont).

51 A kérdést előterjesztő bíróságnak a jelen ítélet 44–50. pontjában említett megfontolásokra tekintettel kell értékelnie, hogy a kötbért előíró feltétel megfelel-e a 93/13 irányelv 5. cikkében foglalt átláthatósági követelményeknek.

52 A jelen ügyben először is a villamosenergia-ellátási szerződés megkötésének körülményeit illetően a Bíróság rendelkezésére álló iratokból kitűnik, hogy e szerződés egy elektronikus formában előre meghatározott formanyomtatványnak felel meg, azonban QS-nek a tárgyalás bármely szakaszában lehetősége volt arra, hogy annak kinyomtatását kérje. Márpedig meg kell állapítani – amint az az előzetes döntéshozatal iránti kérelemből kitűnik –, hogy az említett szerződést nem a fogyasztó, hanem a szerződő társaság azon alkalmazottai töltötték ki, akik a tárgyalás teljes szakaszában ellenőrizték annak megszövegezését. Ebből az is kitűnik, hogy QS a szóban forgó szerződést vélhetően csak a számítógép képernyőjén tekintette meg, mielőtt azt egy digitális táblagép segítségével aláírta. E körülmények között – a kérdést előterjesztő bíróság által elvégzendő értékelésekre is figyelemmel – rá kell mutatni, hogy nem állapítható meg bizonyossággal, hogy a fogyasztónak a jelen ítélet 48. pontjában hivatkozott ítélkezési gyakorlat értelmében lehetősége volt arra, hogy megfelelően megismerje az alapügyben szóban forgó feltétel tartalmát és működését.

53 Másodszor rá kell mutatni, hogy a Bíróság rendelkezésére álló iratok nem tartalmaznak pontosításokat az innogy Energie által a szerződéskötést megelőzően nyújtott, a szerződési feltételekre és e szerződéskötés következményeire vonatkozó információkat illetően.

54 Harmadszor, ami az alapügyben szóban forgó, egyedileg meg nem tárgyalt feltétel sajátos elhelyezkedését és szerkezetét illeti, az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy az egy előre meghatározott, kétoldalas formanyomtatványnak megfelelő szabványszerződés első oldalán szerepel. Márpedig, mivel a szerződést elektronikus úton, számítógép segítségével kötötték, és az e szerződés szövegében való keresést az innogy Energie társaság alkalmazottai biztosították, QS vélhetően csak korlátozott mértékben fért hozzá a dokumentum egészéhez. Ily módon megállapítható, hogy noha e feltétel az első oldalon helyezkedik el, észrevétlen maradhatott, vagy nem keltette fel QS figyelmét ugyanolyan mértékben, mint azok az információk, amelyek alatt az aláírása szerepel. E szerződés második oldala ugyanis, amely az egyetlen olyan oldal, amelyet ezen alkalmazottak kitöltöttek és QS aláírt, az összes egyedileg megtárgyalt feltétel említésére szorítkozik. Azt is meg kell jegyezni, hogy az alapügyben szóban forgó feltételt az említett szerződés „Egyéb feltételek” című részébe illesztették be, ami arra enged következtetni, hogy kisebb jelentőségű rendelkezésről van szó.

55 E körülmények között a kérdést előterjesztő bíróság feladata annak vizsgálata, hogy az alapügyben szóban forgó szerződés kellően olvasható, világos és logikusan felépített-e ahhoz, hogy a szokásosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő, átlagos fogyasztó megismerhesse a szerződési feltételeket, és különösen azt, hogy a kötbért előíró feltételnek az említett szerződés valamely konkrét szakaszába való beillesztése alkalmas-e arra, hogy a fogyasztó azt higgye, hogy járulékos feltételről van szó.

56 A fenti megfontolások összességére tekintettel a kérdést előterjesztő bíróságnak azt a választ kell adni, hogy a 93/13 irányelv 3. cikkének (1) bekezdését és 5. cikkét ezen irányelv melléklete 1. pontjának e) alpontjával és ezen irányelv 7. cikkével összefüggésben úgy kell értelmezni, hogy tisztességtelennek minősülhet a határozott idejű, rögzített áron kötött villamosenergia-ellátási szerződés azon feltétele, amely lehetővé teszi a szerződést a fogyasztó általi fizetés elmulasztása miatt lejárat előtt felmondó ellátó számára, hogy automatikusan átalánykötbért szabjon ki a fogyasztóval szemben, függetlenül az ezen ellátó által ténylegesen elszenvedett közvetlen gazdasági veszteségtől. E feltétel akkor felel meg a 93/13 irányelv 5. cikkében foglalt átláthatósági követelményeknek, ha az említett feltétel szerkezete és a szerződésben való elhelyezkedése, valamint a szerződés elektronikus úton történő megkötésének körülményei – amelyek magukban foglalják az eladó vagy szolgáltató által a fogyasztónak nyújtott információkat is – olyan jellegűek, hogy lehetővé teszik a szokásosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő, átlagos fogyasztó számára, hogy megismerje a vele szemben átalánykötbér fizetésére kötelező feltétel tartalmát és működését, és értékelje a rá nézve ebből eredő gazdasági következményeket.

A költségekről

57 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (kilencedik tanács) a következőképpen határozott:

A fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv 3. cikkének (1) bekezdését és 5. cikkét az ezen irányelv melléklete 1. pontjának e) alpontjával és ezen irányelv 7. cikkével összefüggésben

a következőképpen kell értelmezni:

tisztességtelennek minősülhet a határozott idejű, rögzített áron kötött villamosenergia-ellátási szerződés azon feltétele, amely lehetővé teszi a szerződést a fogyasztó általi fizetés elmulasztása miatt lejárat előtt felmondó ellátó számára, hogy automatikusan átalánykötbért szabjon ki a fogyasztóval szemben, függetlenül az ezen ellátó által ténylegesen elszenvedett közvetlen gazdasági veszteségtől. E feltétel akkor felel meg a 93/13 irányelv 5. cikkében foglalt átláthatósági követelményeknek, ha az említett feltétel szerkezete és a szerződésben való elhelyezkedése, valamint a szerződés elektronikus úton történő megkötésének körülményei – amelyek magukban foglalják az eladó vagy szolgáltató által a fogyasztónak nyújtott információkat is – olyan jellegűek, hogy lehetővé teszik a szokásosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő, átlagos fogyasztó számára, hogy megismerje a vele szemben átalánykötbér fizetésére kötelező feltétel tartalmát és működését, és értékelje a rá nézve ebből eredő gazdasági következményeket.

Aláírások